

Sygn. akt I C 2330/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2019 roku

Sąd Rejonowy w Zgierzu, I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Ewelina Iwanowicz

Protokolant: Patrycja Łuczak

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2019 roku w Zgierzu na rozprawie sprawy

z powództwa **G. C., A. Z. i A. G.**

przeciwko **S. B.**

z udziałem **Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Zgierzu**

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża stron obowiązkiem zwrotu kosztów sądowych.

Sygn. akt I C 2330/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 lipca 2016 roku G. C., A. G. i A. Z. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe (...) spółka cywilna z siedzibą w T. wniosli o zasądzenie na ich rzecz solidarnie od S. B. kwoty 3.461,90 złotych wraz z odsetkami umownymi

za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP rocznie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Wnieśli również o zwrot kosztów sądowych oraz zwrot kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Powodowie wskazali, iż dochodzona pozwem wierzytelność związana jest z umową pożyczki gotówkowej z dnia

9 czerwca 2015 roku. Pozwany miał dokonać spłaty dwóch pełnych rat pożyczki w łącznej wysokości 330 złotych. Na dochodzoną niniejszym pozwem należność składa się: 3.123,30 złote tytułem niespłaconego kapitału pożyczki, 134,33 złote tytułem niespłaconych odsetek kapitałowych skapitalizowanych na ostatni dzień obowiązywania pożyczki, tj. 21 lutego 2016 roku, 15,06 złotych tytułem odsetek karnych od niespłaconych rat, 129,91 złotych z tytułu odsetek od zadłużenia przeterminowanego liczonych od dnia wymagalności całej pożyczki, tj. 22 lutego 2016 roku do dnia 21 lipca 2016 roku oraz 60,00 złotych z tytułu wezwań do zapłaty.

(pozew – k. 2-3v.)

W dniu 5 września 2016 roku Sąd Rejonowy w Zgierzu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym zgodnie z żądaniem strony powodowej.

(nakaz zapłaty – k. 24)

Od powyższego nakazu zapłaty S. B. wniósł skutecznie sprzeciw, zaskarżając nakaz zapłaty w całości. Jednocześnie pozwany podniósł zarzut uchylenia się od skutków prawnych złożenia oświadczenia woli oraz zarzut niezłożenia podpisu pod umową. Jednocześnie pozwany wniósł o zwolnienie od kosztów sądowych w całości i ustanowienie pełnomocnika z urzędu. W uzasadnieniu pozwany podniósł, iż kwestionuje autentyczność podpisów złożonych na umowie pożyczki oraz dodał, że choruje na schizofrenię paranoidalną i przebywał na oddziale szpitalu psychiatrycznego, wskazując tym samym, że w dacie zawarcia rzekomej umowy mógł być w stanie wyłączającym świadome lub swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

(sprzeciw od nakazu zapłaty – k. 27 – 29)

Postanowieniem z dnia 9 stycznia 2017 roku Sąd Rejonowy w Zgierzu zwrócił wniosek pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych oraz oddalił wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

(postanowienia – k. 61)

Pismem z dnia 21 sierpnia 2018 roku Prokurator Prokuratury Rejonowej w Zgierzu zgłosił swój udział w niniejszej sprawie.

(pismo prokuratora – k. 80)

Pismem datowanym na dzień 21 listopada 2018 roku strona powodowa oświadczyła, iż zmienia podstawę faktyczną dochodzonego roszczenia. W związku ze stanowiskiem biegłego psychiatry strona powodowa oświadczyła, iż pozwany jest zobowiązany do zwrotu na rzecz powodów kwoty 1.948 złotych z tytułu nienależnie pobranego świadczenia zgodnie

z art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 i n. k.c.

(pismo procesowe powodów – k. 102)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

S. B. przebywał w okresie od 23 grudnia 2014 roku do 14 stycznia 2015 roku w szpitalu psychiatrycznym z rozpoznaniem schizofrenia paranoidalna. Była to kolejna z wielu hospitalizacji pozwanego w oddziale psychiatrycznym.

(opinia sądowo-psychiatryczna – k. 86-87)

W dniu 9 czerwca 2015 roku S. B. podpisał z G. C., A. G. i A. Z. prowadzącymi działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe (...) spółka cywilna z siedzibą w T.,

w imieniu których działał pośrednik, umowę pożyczki na kwotę 3.380 złotych, na okres

od 9 czerwca 2015 roku do 30 czerwca 2017 roku. Całkowita kwota do zapłaty wskazana

w umowie wyniosła 3.761,26 złotych, na co składały się: całkowita kwota pożyczki

w wysokości 3.380 złotych, tj. kapitał pożyczki z wyłączeniem części kapitału pożyczki przeznaczonego na pokrycie prowizji w wysokości 484 złote i kwoty ustanowienia zabezpieczenia w wysokości 912 złotych oraz kwota odsetek

należnych za cały okres obowiązywania umowy w wysokości 381,26 złotych. Kapitał pożyczki oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej stanowiącej w stosunku rocznym czterokrotność wysokości stopy kredytu

lombarдового NBP. Od kwoty niespłaconego w terminie zadłużenia przeterminowanego pożyczkodawca naliczać mógł odsetki według zmiennej stopy procentowej stanowiącej w stosunku rocznym czterokrotność wysokości stopy kredytu lombarдового NBP. Pożyczka miała być spłacana w 24 ratach miesięcznych płatnych

w wysokości 173,95 złote pierwsza rata, a pozostałe 155,97 złotych. Termin płatności pierwszej raty ustalony został na dzień 30 lipca 2015 roku, zaś termin płatności ostatniej z rat przypadał na dzień 30 czerwca 2017 roku. Pożyczkodawca

miał prawo wypowiedzieć umowę w formie pisemnej z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia w

przypadku niespłacenia przez pożyczkobiorcę dwóch kolejnych pełnych rat pożyczki. Jeżeli pożyczkobiorca nie spłaciłby swoich zobowiązań wobec pożyczkodawcy w terminie wskazanym w wypowiedzeniu pozostała do spłaty całkowita kwota do zapłaty wraz z odsetkami od zadłużenia przeterminowanego miała stać się wymagalna. W następnym dniu po upływie okresu wypowiedzenia należność powyższa miała stać się zadłużeniem przeterminowanym. Na konto bankowe wskazane w umowie pożyczkodawca przełał kwotę 1.984 złote.

(kopia umowy spółki cywilnej – k. 8-8v., umowa pożyczki gotówkowej – k. 9-10v., harmonogram spłat – k. 11, kopia potwierdzenia przelewu – k. 48, poświadczony za zgodność z oryginałem kopie dokumentów związanych z umową ubezpieczenia – k. 49-56)

W sierpniu 2015 roku pozwany przebywał w szpitalu w oddziale neurologicznym z rozpoznaniem m.in. zawał mózgu i schizofrenia paranoidalna, a we wrześniu 2015 roku w szpitalnym oddziale psychiatrycznym.

(kopia karty informacyjnej leczenia szpitalnego – k. 30-31, kopia zaświadczenia – k. 32-34, opinia sądowo-psychiatryczna – k. 86)

A. Z., A. G. i G. C. jako wspólnicy spółki cywilnej Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe (...) w T. wystawili: w dniu 8 października 2015 roku pismo z wezwaniem S. B. do zapłaty raty pożyczki wraz z odsetkami karnymi w kwocie 176,17 złotych pod rygorem podjęcia czynności windykacyjnej, w dniu 9 listopada 2015 roku pismo z wezwaniem do zapłaty dwóch rat pożyczki w łącznej wysokości 353,62 zł oraz w dniu 8 grudnia 2015 roku pismo z wezwaniem do zapłaty trzech rat pożyczki w łącznej wysokości 531,93 zł.

(wezwania do zapłaty – k. 13-15)

W piśmie z dnia 7 stycznia 2016 roku skierowanym do S. B. A. Z., A. G. i G. C. jako wspólnicy spółki cywilnej Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe (...) w T. wypowiedzieli umowę pożyczki, z okresem wypowiedzenia 30 dni od doręczenia niniejszego pisma. Wskazali, iż stan zadłużenia wynosi 3.444,13 złote wraz z dalszym oprocentowaniem i odsetkami od zadłużenia przeterminowanego. Korespondencja została skierowana na adres: Ł., ul. (...) i nie została podjęta.

(wypowiedzenie umowy pożyczki – k. 16)

Pismem z dnia 5 maja 2016 roku powodowie skierowali do S. B. na w/w adres przedsądowe wezwanie do zapłaty kwoty zadłużenia w łącznej wysokości 3.396,01 złotych wraz z dalszym oprocentowaniem i odsetkami od zadłużenia przeterminowanego. Korespondencja wróciła jako niepodjęta.

(bezsporne, nadto wezwanie do zapłaty – k. 17)

Od lutego do czerwca 2016 roku S. B. przebywał w schronisku dla bezdomnych. 5 kwietnia 2016 roku Sąd Okręgowy w Łodzi rozwiązał przez rozwód bez orzekania o winie związek małżeński S. B. oraz H. B. z domu C.. Od 25 listopada 2016 roku pozwany przebywa w Domu Pomocy Społecznej w K., gdzie został przeniesiony z Domu Pomocy Społecznej w Ł., w którym mieszkał od 8 sierpnia 2016 roku. Ma orzeczenie o niepełnosprawności z powodu choroby psychicznej i choroby układu krążenia. Emerytura pozwanego wynosi obecnie 2.260 złotych, z czego 70 % przeznaczony jest na utrzymanie pozwanego w Domu Pomocy Społecznej, kwota około 300 złotych pobierana jest przez komornika w ramach prowadzonej egzekucji, kwota 150 złotych przeznaczona jest na pokrycie alimentów na małoletnie dziecko. Reszta środków, jakie pozostają pozwanemu, przeznaczana jest na zakup leków i zaspokajanie innych jego potrzeb. Trafiając do (...) w K. pozwany nie miał większych środków pieniężnych.

(przesłuchanie pozwanego – k. 133-134, kopia orzeczenia o niepełnosprawności – k. 35-35v, kopia orzeczenia lekarza orzecznika zus – k. 36-36v., orzeczenie ZUS o wymiarze renty – k. 37-38, kopia decyzji o wysokości opłaty za pobyt w (...) k. 39-40, kserokopia wyroku – k. 41-41v.)

Podpisy o treści zbliżonej do (...) figurujące w pozycjach przeznaczonych dla pożyczkobiorcy na pięciu stronach umowy pożyczki gotówkowej zawartej w dniu 9 czerwca 2015 roku, pomiędzy S. B., a A. Z., A. G., G. C. P.U.H. (...) s.c. nakreślił S. B..

(ekspertyza z zakresu kryminalistycznych badań identyfikacyjnych podpisów – k. 106-114)

S. B. od 1973 roku choruje na przewlekłą chorobę psychiczną pod postacią schizofrenii paranoidalnej. Wielokrotnie był hospitalizowany w szpitalach psychiatrycznych w Ł. i Z. – ostatni odnotowany pobyt od stycznia 2015 roku. Opisywany czasem, jako osoba z czynnymi doznaniem psychotycznymi, czasami zaś jako osoba przejawiająca negatywne objawy schizofrenii – wycofanie, błady afekt, obniżenie krytycyzmu, bierność, brak inicjatywy, bezradność w trudnych sytuacjach itd. W czasie obserwacji sądowo – psychiatrycznej w 2007 roku uznano go jako osobę niepoczytalną. Również już w 2007 roku w czasie badań komputerowych mózgu stwierdzono u niego zmiany degeneracyjno – niedokrwienne mózgu, co potwierdzono w sierpniu 2015 roku, jako rozlane i przewlekłe zmiany zwyrodnieniowe, co również niewątpliwie miało wpływ na jego funkcjonowanie, krytycyzm i świadomość, co do podejmowanych decyzji.

Pozwany w dacie zawarcia umowy pożyczki z dnia 9 czerwca 2015 roku był w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

(opinia sądowo-psychiatryczna – k. 85 – 87)

Pozwany nie pamięta faktu podpisania przedmiotowej umowy pożyczki, nie wie, co się stało z pieniędzmi z pożyczki.

(przesłuchanie pozwanego – k. 133-134)

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie załączonych przez strony w trakcie niniejszego postępowania dokumentów, które to nie były przez żadną ze stron kwestionowane, oraz na podstawie załączonego oryginału umowy pożyczki, do którego zarzuty podniósł pozwany. Ustalenia, które były decydujące dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy Sąd oparł na podstawie ekspertyzy z zakresu kryminalistycznych badań identyfikacyjnych podpisów oraz na podstawie opinii sądowo - psychiatrycznej. Opinie złożone w niniejszej sprawie należało uznać za spójne i logiczne. Żadna ze stron nie składała także uwag do powyższych opinii. Ekspertyza z zakresu kryminalistycznych badań identyfikacyjnych podpisów jednoznacznie pozwoliła ustalić, iż podpisy złożone na załączonej przez stronę powodową umowie pożyczki należały do S. B.. Wydając tę opinię biegły oparł się na szerokim materiale porównawczym, co jedynie potwierdza rzetelność wydanej ekspertyzy. Natomiast w odniesieniu do stanu zdrowia psychicznego pozwanego Sąd oparł swoje ustalenia na opinii sądowo – psychiatrycznej. Biegły po zapoznaniu się z dokumentacją medyczną dotyczącą S. B. jednoznacznie stwierdził, iż w dacie zawarcia umowy pożyczki z dnia 9 czerwca 2015 roku był on w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Przekonania co do prawidłowości ustaleń biegłego Sąd nabrał także po przeprowadzeniu dowodu z przesłuchania pozwanego w miejscu jego zamieszkania. Oceniając zeznania S. B. Sąd zwrócił uwagę, iż kontakt z pozwanym był utrudniony, a jej wypowiedzi chaotyczne. Pomimo, że pozwany oświadczył, iż zrozumiał pouczenie w trybie art. 304 k.p.c., to wydawał się zdezorientowany i reagował bardzo emocjonalnie. Choć, co oczywiste, protokół z przesłuchania pozwanego w (...) sporządzony z uwagi na brak możliwości technicznych pisemnie, bez rejestracji obrazu i dźwięku, może nie odzwierciedlać w pełni zachowania i sposobu wypowiedzi pozwanego, czy jego reakcji na pytania, to w czasie przesłuchania widocznym było dla Sądu, iż S. B. jest osobą o dużej dysfunkcji umysłowej. Zarówno sposób jego wypowiedzi, brak pełnej świadomości tego

z kim prowadzi rozmowę, jak również same cechy fizyczne mogły rodzić uzasadnione wątpliwości co do jego zdolności poznawczych, czy możliwości kierowania własnym zachowaniem. W tej sytuacji Sąd zezwolił na obecność przy przesłuchaniu pracownika socjalnego zatrudnionego w DPS, którego podopiecznym jest pozwany. Z tych samych względów do postępowania wstąpił uprzednio Prokurator.

Sąd Rejonowy zważył co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Stosownie do art. 720 § 1 k.c., przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Do zawarcia takiej umowy między S. B., a G. C., A. G. i A. Z. prowadzącymi działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe (...) spółka cywilna z siedzibą w T. dojsć miało w dniu 9 czerwca 2015 roku. Na potwierdzenie powyższej okoliczności strona powodowa załączyła do pozwu oryginał umowy pożyczki opatrzonej podpisami pozwanego, z której to wynikać miało dochodzone przez powodów roszczenie.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty S. B. zakwestionował autentyczność podpisów złożonych na umowie pożyczki. Z opinii biegłego grafologa wynika jednak, że podpisy o treści zbliżonej do (...) figurujące w pozycjach przeznaczonych dla pożyczkobiorcy na pięciu stronach umowy pożyczki gotówkowej zawartej w dniu 9 czerwca 2015 roku nakreślił pozwany. Tym samym Sąd nie miał wątpliwości, iż podpisy widniejące na umowie pożyczki należą faktycznie do pozwanego.

Niemniej jednak pozwany podniósł także, iż jest osobą chorującą na schizofrenię paranoidalną i w dacie zawarcia przedmiotowej umowy mógł być w stanie wyłączającym świadome lub swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

Stosownie do art. 82 k.c., nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 lutego 2006 roku, sygn. akt

IV CSK 7/05, LEX nr 180191, stan wyłączający świadomość to - najogólniej rzecz ujmując - brak rozeznania, niemożność rozumienia zachowań własnych i zachowań innych osób, niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. Stan taki musi przy tym wynikać z przyczyny wewnętrznej, a więc ze stanu, w jakim znajduje się osoba składająca oświadczenie woli, a nie z okoliczności zewnętrznych, w jakich osoba ta się znalazła. Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie może być rozumiany dosłownie, wobec czego nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości

i ustania czynności mózgu. Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. Stanowisko to jest ugruntowane

w orzecznictwie (wyrok Sądu Najwyższego z 27 lipca 2010 roku, sygn. akt II CSK 147/10, LEX nr 621139, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2014 r., II PK 230/13, LEX nr 1647010, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 18 czerwca 2014 roku, sygn. akt

I ACa 942/14, Lex nr 1504420). Przyczyna wyłączenia świadomości lub swobody nie ma zatem znaczenia dla oceny ważności czynności prawnej, ważny jest jedynie skutek zaburzeń czynności psychicznych. Zaburzenie czynności psychicznych należy oceniać na moment składania przez daną osobę oświadczenia woli. Na zasadzie domniemania faktycznego Sąd wnioskuje jednakże o stanie psychicznym osoby na moment składania oświadczenia woli, biorąc za

podstawę wiadomości o jej stanie w dłuższym okresie [A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, wyd. II, Lex/el]

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że biegły z zakresu psychiatrii stwierdził jednoznacznie, że pozwany S. B. w dacie zawarcia umowy pożyczki z dnia 9 czerwca 2015 roku był w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Tym samym dokonana przez pozwanego czynność prawna polegająca na zawarciu wyżej wskazanej umowy pożyczki jest bezwzględnie nieważna.

Niemniej jednak pełnomocnik strony powodowej po zapoznaniu się z treścią opinii sądu - psychiatrycznej oświadczył, iż zmienia podstawę faktyczną dochodzonego roszczenia oraz że pozwany jest zobowiązany do zwrotu na rzecz powodów kwoty 1.948 złotych z tytułu nienależnie pobranego świadczenia zgodnie z art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 i n. k.c.

Zgodnie z art. 405 k.c. przesłankami bezpodstawnego wzbogacenia są:

- a) wzbogacenie jednego podmiotu,
- b) zubożenie drugiego podmiotu,
- c) związek między wzbogaceniem a zubożeniem,
- d) brak podstawy prawnej dla wzbogacenia.

Wzbogacenie polega na uzyskaniu jakiegokolwiek korzyści majątkowej w dowolnej postaci. Może polegać na nabyciu rzeczy lub praw, lub powiększeniu zakresu praw. Może też polegać na rozszerzeniu lub umocnieniu już istniejących praw. Oznacza więc albo zwiększenie aktywów, albo zmniejszenie pasywów wzbogaconego. Innymi słowy jego majątek powiększa się o coś, o co nie powinien się powiększyć albo nie pomniejsza się o coś, o co powinien się pomniejszyć; zmniejszenie to także zaoszczędzenie wydatków. Z kolei zubożenie polega na poniesieniu efektywnego uszczerbku majątkowego; majątek zubożonego pomniejsza się o coś, o co nie powinien się pomniejszyć, a nie powiększa się o coś, o co powinien się powiększyć. Zachodzi zatem relacja odwrotna jak przy wzbogaceniu.

Pomiędzy zubożeniem jednej osoby a wzbogaceniem innej musi istnieć związek, albowiem jak wynika z art. 405 k.c. korzyść majątkowa musi być uzyskana kosztem innej osoby. Nie jest przy tym wymagany związek przyczynowy, gdyż wzbogacenie i zubożenie należy rozumieć jako współwystępujące zjawiska kauzalne. Powstanie korzyści w majątku wzbogaconego i uszczerbku w majątku wzbogaconego musi być uszczerbkiem jednego zdarzenia (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2013 roku, sygn. akt

III PZP 6/13, OSNP 2014/11/154). Nie ulega wątpliwości, że zgodnie z art. 6 k.c. udowodnienie wszystkich tych przesłanek roszczenia kondykcyjnego obciąża powoda. Przedmiotem dowodu powinien być nie tylko sam fakt przesunięcia majątkowego między zubożonym a wzbogaconym, ale także wartość zubożenia i wzbogacenia. Wykazanie tego ostatniego aspektu jest kluczowe, gdyż granice roszczenia o zwrot wartości bezpodstawnego wzbogacenia wyznaczone są przez niższą spośród dwóch wartości: rozmiaru zubożenia osoby dochodzącej wyrównania uszczerbku majątkowego i rozmiaru wzbogacenia tego, kto na uszczerbku majątkowym zubożonego skorzystał (por. wyrok Sądu Apelacyjnego

w Katowicach z dnia 27 lutego 2014 roku, sygn. akt I ACa 1012/13, LEX nr 1466781).

W ocenie Sądu, w sytuacji, gdy umowa pożyczki między stronami okazała się czynnością prawną nieważną, to powodowie ponieśli uszczerbek majątkowy, gdyż kwota mająca stanowić kwotę faktycznie udzielonej pożyczki została przez nich wypłacona. Choć pozwany zaprzeczył, a co najmniej nie pamiętał, aby otrzymał środki pieniężne z tej pożyczki, to nie został zgłoszony żaden wniosek dowodowy celem wykazania, iż rachunek bankowy, na który przelano ostatecznie dochodzoną kwotę, nie należał do pozwanego lub że środki do niego nie trafiły. Dodać należało, iż pozwany obecnie nie wie, co się stało z pieniędzmi z tej transakcji.

Mając jednak na uwadze okoliczności niniejszej sprawy podkreślić trzeba, iż sytuacja pozwanego ma charakter wyjątkowy przemawiający za odwołaniem się do klauzul generalnych współżycia społecznego.

W ocenie Sądu, pozwany nie powinien zostać obciążony obowiązkiem zwrotu dochodzonej przez powodów należności. Sąd dokonał bowiem oceny prawa podmiotowego powodów z punktu widzenia kryteriów określonych w art. 5 k.c. celem zbadania, czy w tym konkretnym przypadku nie wykracza ono poza ustawowo określone granice stanowiące nadużycie prawa. Jak czytamy w komentarzu Małgorzaty Pyziak-Szafnickiej do Części Ogólnej Kodeksu Cywilnego w Systemie Informacji Prawnej LEX, zgodnie z zasadą

iura novit curia oraz *da mihi fatum dabo tibi ius* zastosowanie art. 5 k.c. do ustalonych okoliczności faktycznych nie wymaga podniesienia formalnego zarzutu, gdyż ustawa takiego zastrzeżenia nie wprowadza, a sięgnięcie do odpowiedniej dla zebranych faktów normy prawa materialnego jest zadaniem sądu w toku przeprowadzanej subsumcji. Wskazać przy tym należało, iż wyrok w niniejszej sprawie wydany został przed wejściem w życie przepisu art. 156⁽²⁾ k.p.c. W tej sytuacji, skoro pozwany powołał się na okoliczności istotne z punktu widzenia oceny zgłoszonego roszczenia w kontekście zasad współżycia społecznego, choć jednocześnie nie powołał się jako środek obrony na art. 5 k.c., Sąd przeprowadził taką ocenę z urzędu.

Zdaniem Sądu, stan zdrowia fizycznego i psychicznego pozwanego w czasie pobytów w oddziałach neurologicznym i psychiatrycznym następujących bezpośrednio przed jak i po podpisaniu przedmiotowej umowy, a poprzedzających umieszczenie go w Domu Pomocy Społecznej wskazuje, iż najprawdopodobniej nie zdawał on sobie sprawy z obowiązku zwrotu wypłaconych przez powodów środków. Zdaniem Sądu, także aktualny stan zdrowia psychicznego nie pozwala pozwanemu na obiektywną ocenę sytuacji, z czego wynika jego zadłużenie. Sąd przesłuchał pozwanego w jego obecnym miejscu zamieszkania tj. w Domu Pomocy Społecznej. W czasie przesłuchania widocznym było na pierwszy rzut oka, iż S. B. jest osobą o dużej dysfunkcji umysłowej. Przy czym, zły stan zdrowia psychicznego pozwanego był zdiagnozowany od dawna, a w czasie kiedy miało dojść do wypłaty przez powodów środków pieniężnych na rzecz pozwanego, pozwany był w takiej kondycji zdrowotnej i sytuacji życiowej, że niedługo później podjęto decyzję o umieszczeniu go w DPS (co wynika jednoznacznie z opinii biegłego psychiatry). Tym samym osoba udzielająca pozwanemu pożyczki (w imieniu i na rzecz powodów) najprawdopodobniej miała świadomość tego, iż pozwany nie rozumie swojego zachowania i jego konsekwencji, a mimo to, wypłaciła mu pieniądze. Skoro już wówczas osoba udzielająca pożyczki mogła przewidzieć, że może być problem ze zwrotem tych środków przez pozwanego, to winna była, w ocenie Sądu, odstąpić od zawarcia umowy z pozwanym. Obecnie żądanie zwrotu tej kwoty od osoby schorowanej, nieporadnej, utrzymującej się z niewysokiej emerytury nie zasługiwało, w ocenie Sądu, na uwzględnienie jako stanowiące nadużycie prawa podmiotowego.

Na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2015 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 785) Sąd nie obciążył powodów obowiązkiem zwrotu kosztów sądowych poniesionych tymczasowo z funduszy Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zgierzu z tytułu wynagrodzenia biegłych i wynagrodzenia kierowcy taksówki.